

ПРОГРАМА ГУРТКА «КЕРАМІКА»
Початковий, основний, вищий та оздоровчий рівні
ПОЯСНЮВАЛЬНА ЗАПИСКА

В сучасних умовах, коли відроджуються духовні цінності українського народу, є доцільним використовувати можливості національних традицій, обрядів, ремесел для зміни ставлення учня до себе, свого здоров'я, сприяти формуванню світогляду, розвитку творчої особистості. Використовування сучасних методів та інтерактивних технологій навчання та виховання, які ефективно впливають на формування національної самосвідомості громадянина, вольових якостей, почуття національної гідності, створення атмосфери співробітництва та взаємодії в поєднанні з художньо-практичною діяльністю з ліплення, кераміки, гончарування і роботи з різними пластичними масами проводиться через духовний розвиток світогляду, через вивчення історії гончарства України, рідного краю, краєзнавства, етнографії та археології.

Художня кераміка, як один із національних видів народної творчості, посідає почесне місце у системі дисциплін декоративно-ужиткового мистецтва, які викладаються в позашкільних навчальних закладах.

Зображувальна діяльність дітей дає можливість відтворення уявлень дитини про оточуючий світ. Своєрідність ліплення полягає у тому, що за допомогою цього виду діяльності передається форма предмета в трьох вимірах. У процесі ліплення більше, ніж за будь-якої іншої діяльності обох рук, розвиваються і зміцнюються пальці, особливо великі, вказівні, середні. Щоб засвоїти техніку ліплення, дитині потрібно розвинути спеціальні рухи, які повинні виконуватись з певною силою, точністю, темпом, спрямованістю, плавністю та ритмічністю. Ці якості допоможуть дитині надалі оволодіти різними видами навчальної і трудової діяльності.

Під час підготовки до ліплення вони дістають багато знань про предмет (його назва, форма, будова, колір, призначення); дитина вчиться рахувати, ділити навпіл та на частини. Разом з тим збагачується і розвивається її словник, зв'язна мова, за допомогою якої можна описати образ по пам'яті. Це сприяє розвитку її мислення, уваги, уяви та інших психічних та розумових процесів.

Дана програма передбачає залучення дітей і підлітків до високої керамічної майстерності й зумовлює допрофесійну підготовку за спеціальностями керамічного виробництва.

Метою навчання дітей і підлітків за програмою є формування творчих здібностей особистості засобами керамічного мистецтва.

Основні завдання:

1. Навчальні: навчити дітей основам роботи з глиною, пластичними та скульптурними масами, удосконалити знання з технік і технологій гончарного ремесла, декорування виробів; набуття конкретних знань, вмінь та навичок, вивчення народних ремесел. Проведення дослідницької роботи на території Харківщини та вивчення гончарства Слобожанщини.

2. Розвиваючі: формування особистісно-позитивного ставлення до художніх цінностей; розвиток здатності до творчого самовираження і

самовдосконалення в процесі знайомства та вивчення художніх творів, засобів мистецтва; формування естетичного ставлення учнів до природи, праці й життя, розвиток образного уявлення, фантазії, комбінаторських здібностей, креативності та оригінальності мислення.

3. Виховні: формування світогляду, духовної культури особистості, національної свідомості, інтересу й любові до народного мистецтва та етнографії рідного краю; популяризація гончарства.

I. Навчальний аспект – ознайомлення дітей з основами роботи з глиною, пластичними та скульптурними масами. Надання знань з технік і технологій гончарного ремесла, декорування виробів. Вивчення традицій та народних ремесел рідного краю.

II. Психолого-педагогічний аспект – створення умов для задоволення не лише пізнавальних потреб дитини, а й потреб самоствердження. Розвивання розумової діяльності дітей, розширення світогляду.

III. Дидактичний аспект – розроблення методології системи навчання та виховання, досягнення максимального ефекту, комбінуючи традиційні та інноваційні підходи до занять, запропонування сучасних технологій та матеріалів, залишаючи духовність та значимість сутності гончарського ремесла, самотність української народної іграшки.

Програма гуртка розрахована на різні вікові групи вихованців. До гуртка приймаються діти віком від 6 до 18 років. Навчальні групи формуються відповідно до рівня підготовки, успішності навчання та віку дітей. Окремо розроблені програми для вихованців дошкільного віку (4 - 5 років), та для дітей, які оздоровлюються у літніх пришкільних таборах та не відвідують гурток «Кераміка» постійно.

Програма включає: початковий рівень – 2 роки навчання, 144 години за навчальний рік (по 4 години на тиждень), основний рівень – 4 роки навчання, 216 годин на навчальний рік (по 6 годин на тиждень), вищий рівень – 324 години на рік (9 годин на тиждень). Гуртківців у віці 14-16 років переводять на вищий рівень підготовки в індивідуальному порядку після успішного виконання програми основного рівня.

Основним змістом роботи гуртка на початковому рівні навчання є створення у дітей загальної уяви про гончарне ремесло і мистецтво кераміки, ознайомлення їх з умовами навчання і вимогами до вихованців закладів позашкільної освіти, ознайомлення з правилами техніки безпеки. Учні навчають початковим прийомам основних технік керамічного виробництва. Програма спонукає дітей до активних спостережень, розвиває цікавість і любов до докільця, захоплення ним. Діти знайомляться з творами гончарства, іншими предметами народних ремесел; творять своє мистецтво у яскравих фарбах і гончарних композиціях.

На заняттях гуртка основного рівня підготовки вихованці отримують теоретичні знання і формують практичні навички володіння техніками й технологіями гончарства. У цьому віці у гуртківців виникає внутрішня

необхідність глибокого пізнання світу. Учні мають побачити всю глибину гончарного мистецтва, знайти свої улюблені художні техніки, спробувати себе в різних площинах кераміки.

Вищий рівень передбачає ознайомлення вихованців із визначними зразками керамічної культури, організацією промислового керамічного виробництва. Вони вивчають технології індивідуальної та колективної творчості, беруть участь у тематичних й авторських виставках, конкурсах. Заняття вищого рівня підготовки сприяють формуванню творчої індивідуальності учнів. У декоративно-прикладній діяльності старшокласників виявляється стійкий інтерес до глибокого вивчення природи та законів її відображення: форми, фактури, кольору; психологічного стану у своїх виробках. У пошуках засобів самоствердження учні вивчають і досліджують нові методи й засоби керамічного ремесла. Старшокласники тривалий час працюють над виробами, на основі яких виконують самостійні художні твори в обраній техніці. На цьому рівні багато уваги приділяється науково-дослідницької роботи по вивченню етнографії, краєзнавства, народознавства та розробці творчих проєктів.

Заняття гуртка можуть проводитися або за темою, яку пропонує педагог (вивчення нового матеріалу, повторення вивченого), або за темою, яку обирає дитина (за її задумом). Мета занять на тему, запропоновану педагогом – це удосконалення технік ліплення та знайомство з матеріалами. Мета занять за задумом – розвиток самостійності, ініціативи і творчих здібностей дитини. Багато уваги приділяється ігровим технологіям.

Робочим матеріалом на заняттях є глина, також на протязі вивчення всього курсу передбачається знайомство та робота з різними скульптурними масами: пластилін, керопласт, пластика, солоне (скульптурне) тісто, гіпсові та паперові суміші.

Виконання програми оцінюється за контрольними показниками, розробленими для рівнів навчання, розділів програм і тем занять. На початковому рівні підготовки виконання завдань оцінює педагог, на основному і вищому рівнях гуртківці самі беруть участь в обговоренні та оцінці залікових робіт. Результати участі у виставках і конкурсах формують у учнів конкретне уявлення про особисту успішність в оволодінні керамічною майстерністю (у тому чи іншому виді керамічної техніки).

У програмі передбачено індивідуальну роботу з вихованцями згідно Положення про порядок організації індивідуальної та групової роботи в позашкільних навчальних закладах, яке затверджене наказом Міністерства освіти і науки України від 11.08.2004, № 651.

**Початковий рівень (1 рік навчання)
(для дітей дошкільного віку)**

НАВЧАЛЬНО-ТЕМАТИЧНИЙ ПЛАН

	Зміст	Кількість годин		
		всього	теорія	практика
1	2	3	4	5
1	Вступне заняття. Програма. План роботи.	1	1	-
2	Інструменти та матеріали. Властивості глини	2	1	1
3	Початкові заняття з технологій виконання. Основні прийоми ліплення.	11	1	10
4	Пластичний спосіб ліплення	5	-	5
5	Конструктивний та комбінований способи	14	-	14
6	Декоративний глиняний посуд	6	1	5
7	Ліплення глиняної іграшки	10	1	9
8	Декоративна плитка. Техніка пласта.	4	1	3
9	Знайомство з різними скульптурними масами: солоне тісто та природні матеріали.	9	1	10
1	Казкова композиція	7	-	7
1	Підсумкове заняття	1	-	1
	Всього:	72	7	65

ЗМІСТ ПРОГРАМИ

1. Вступне заняття (1 год)

Теоретична частина. Завдання та план роботи гуртка. Знайомство з матеріалами для ліплення (глина, пластилін, скульптурне тісто): властивості, прийоми роботи, місце знаходження або виготовлення

2. Інструменти та матеріали. Властивості глини (2год.)

Теоретична частина. Первинний та вступний інструктаж з техніки безпеки. Стеки, їх види. Пластичність глини, загальні ознаки.

Практична частина: вправи зі стеками: опрацювання дрібних деталей нанесення декору (на заготовках)

3. Початкові заняття з технологій виконання (11 год)

Теоретична частина. Історія глиняних виробів. Основні прийоми ліплення на основі кулі, ковбаски, утискання.

Практична частина: Самостійна робота на виявлення здібностей учнів; початкові заняття та спроби ліплення різними способами: куля, ковбаска, вареник; ліплення за зразком

4. Пластичний спосіб ліплення. Ліплення з суцільного шматка (5 год.)

Теоретична частина. Основна форма виробу. Витягування.

Практична частина: виготовлення простих форм; виготовлення дрібного посуду – сільничка, таця, полумисок; виготовлення тварин та птахів способом «витягування»; покриття, ґрунтовка.

5. Конструктивний та комбінований способи ліплення (14 год.)

Теоретична частина. Ліплення виробів з окремих частин. Відщипування, розділ шматка навпіл та дрібні частини. З'єднання окремих частин: насічка, шлікер. Загладжування поверхні.

Практична частина: Ліплення птахів, тварин, меблів для лялькових домівок; з'єднання окремих частин: насічка, шлікер; загладжування поверхні.

6. Декоративний глиняний посуд (6 год)

Теоретична частина. Нарощування заданого об'єму. Смушковий засіб, круговий наліп («ковбаска»). Декоративний розпис, орнамент. Гуаш. Ліпний декор.

Практична частина: ліплення кухля технікою «качалочка»; ліплення з натури моделі куманця, чайника, цукернички, миски та іншого посуду.

7. Ліплення глиняної іграшки (10 год.)

Теоретична частина. «Як іграшки царів виховували». Комбінований спосіб ліплення. Відтягування, защипування, засоби рельєфного ліплення. Поняття орнаменту, розпису, української народної іграшки. Декоративний український розпис.

Практична частина: вибір образу для виготовлення іграшки; аналіз можливих варіантів ліплення, їхня залежність від структурних і композиційних особливостей іграшки та іграшкового сюжету; планування послідовності виконавських дій і їхня реалізація; ліплення іграшки.

8. Декоративна плитка. Техніка пласта (4 год.)

Теоретична частина. Сплющування, утискання. Розкочування пласта. Види рельєфу.

Практична частина: виготовлення пласта; робота з шаблонами, формами; декоративна плитка; медальйони; ліпний декор.

9. Знайомство з різними скульптурними масами: солоне тісто та природні матеріали (9 год.)

Теоретична частина. Поняття природного матеріалу, скульптурного тіста. Будова та форма предмету. Властивості глини та пластиліну при роботі з природним матеріалом.

Практична частина: ліплення малих форм та виробів з додаванням природного матеріалу; знайомство та виготовлення оберегів, виробів з мозаїкою.

10. Казкова композиція (7 год)

Теоретична частина. Поняття композиції, плінту. Казка – невичерпне джерело духовного життя народу. Відображення міфологічних уявлень у казці. Світогляд, звичаї, вірування у казках. Повторення вивчених технік.

Практична частина: вибір сюжету казки; замальовка головних героїв; відтворення ескізного варіанта у виробі; ліплення по пам'яті, за уявою; колективна композиція.

11. Підсумкове заняття(1 год)

Теоретична частина. Відзначення кращих учнів.

Практична частина. Проведення виставки кращих творів.

Початковий рівень (1-2 рік навчання) 1–й рік навчання НАВЧАЛЬНО-ТЕМАТИЧНИЙ ПЛАН

	Зміст	Кількість годин		
		всього	теорія	практика
1	2	3	4	5
1	Вступне заняття. Програма. План роботи.	2	2	-
2	Інструменти та матеріали	2	1	1
3	Види та властивості глини.	4	2	2
4	Початкові заняття з технологій виконання. Ліпні прийоми роботи з глиною	10	1	9
5	Пластичний спосіб ліплення	10	1	9
6	Конструктивний спосіб ліплення	18	-	18
7	Ліплення та розпис глиняної іграшки	18	4	14
8	Знайомство з різними скульптурними масами: солоне тісто, пластилін. Тісто-пластика	26	2	24

9	Декоративне панно. Техніка пласта.	12	1	11
1	Декоративний глиняний посуд	10	4	6
1	Казкова композиція	20	-	20
1 2	Самостійна робота на закріплення вивчених технік	10	-	10
1	Підсумкове заняття	2	2	-
	Всього:	144	20	124

ЗМІСТ ПРОГРАМИ

1. Вступне заняття (2 год.)

Теоретична частина. Програма. Ознайомлення з планом роботи гуртка на навчальний рік. Правила поведінки в колективі. Організаційні питання. Робоча кімната. Розподіл робочих місць.

2. Інструменти та матеріали (2 год.)

Теоретична частина. Знайомство та вивчення назв інструментів та матеріалів. Правила безпеки на заняттях. Знайомство з роботами гуртківців, зроблених у попередні роки.

Практична частина. Підготовка робочого місця та інструментів; вправи зі стеками: опрацювання дрібних деталей нанесення декору (на заготовках).

3. Види та властивості глини (4 год.)

Теоретична частина. Структура, склад, форми залягання, місцезнаходження родовищ глини в Україні. Пластичність глини (жирна і пісна (валка) глина). Загальні ознаки придатності керамічної сировини (пластичність, колір, вологість, однорідність, водомісткість, кольорова гама, міцність). Глинище.

Практична частина. Взяття зразків глини на глинищі для визначення придатності; вправи: прийоми збереження пластичності глини

4. Початкові заняття з технологій виконання (10 год.)

Теоретична частина. «Як усе починалося – Глина першо-матеріал». Основні ліпні прийоми роботи з глиною.

Практична частина. Вправи на ліплення геометричних фігур: викачування у кульку, еліпс, циліндр, конус, куб, паралелепіпед. Перетворення геометричних фігур на образ.

5. Пластичний спосіб ліплення (10 год.)

Теоретична частина. Основна форма виробу. Витягування. Техніка ручного гончарства «качалочка».

Практична частина. Виготовлення простих форм; виготовлення дрібного посуду (сільничка, таця, полумисок); виготовлення тварин та птахів способом «витягування» (цуценя, кошенья); покриття, ґрунтовка.

6. Конструктивний спосіб ліплення (18 год.)

Теоретична частина. Ознайомлення з керамічними виробами сучасних майстрів. Технологія їхнього ліплення та декорування. Ритування.

Забавлянки, прикраси. Ліплення виробів з окремих частин. Відщипування, розділ шматка навпіл та дрібні частини. З'єднання окремих частин: насічка, шлікер. Загладжування поверхні.

Практична частина. Ліплення птахів, тварин, меблів для лялькових домівок; загладжування поверхні; виготовлення дзвоників і керамічного намиста; декорування ритуванням.

7. Ліплення та розпис глиняної іграшки (18 год)

Теоретична частина. «Глиняні іграшки – втіха для сільської малечі». Історія української народної іграшки. Традиційна фольклорність української іграшки. Обрядово-магічна функція іграшок. Характерні ознаки української народної іграшки. Зв'язок керамічної іграшки з образами усної народної творчості. Умовність, своєрідний примітивізм, узагальненість, лаконічність, досконала стилізація керамічної іграшки. Особливості слов'янської керамічної іграшки. Традиційні образи й сюжети іграшок. Оформлення іграшок. Побіл.

Практична частина. Вибір варіанта виробу. Об'ємні ліплені фігурки. виготовлення (ліплення) керамічної іграшки з використанням традиційних образів і сюжетів. Ліплення дрібних деталей. Сушіння виробу. Обробка сухої іграшки та підготовка її до випалювання: шліфування і замивання сухої іграшки. Розфарбування виробу, розпис в народному стилі. Основні прийоми розпису темперними фарбами. Лакування. Декорування сучасними матеріалами в сучасних техніках. Ознайомлення з різними техніками та матеріалами для виготовлення іграшки.

8. Знайомство з різними скульптурними масами (26 год)

Теоретична частина. Тісто-пластика – різновид декоративно-ужиткової творчості. Демонстрація зразків саморобних іграшок та сувенірів. Інструменти, матеріали та пристрої, необхідні для роботи (борошно, сіль, вода, пластилін, папір, тонкий картон, тканина, природні матеріали, клей, ніж, ножиці, шило, стеки, буравчик, голка, лінійка, пензлі, олівці та ін.). Приготування тіста. Заміс до пластичного стану. Сушіння. Поняття про виготовлення основи для виробів. Виготовлення дрібних деталей – важливий етап для оволодіння технологією виготовлення виробів. Технологія виготовлення різних частин квітів та листків, фруктів, ягід та овочів з застосуванням основних прийомів та способів ліплення. Вироби з солоного тіста із різних матеріалів та використанням різних технік (рамки, декоративні решітки, вінки і т.д.)

Практична частина. Добір борошна та інших інгредієнтів замішування тіста, поділ його на частини, фарбування частин у різні кольори, сушіння, глазурування, фарбування та лакування виробів; виготовлення найпростішої основи для декорування виробів з тіста; виготовлення різноманітних квітів, листків, фруктів з солоного тіста (виготовлення «ковбасок» із тіста, нарізування їх на шматочки різного кольору, розкачування по формі майбутньої деталі, формування з допомогою ножа та стеків, скріплення фрагментів згідно зі зразком, сушіння, розфарбовування).

9. Декоративне панно. Техніка пласта (12 год.)

Теоретична частина. Декоративне панно в інтер'єрі. Види рельєфу. Матеріали для виготовлення шаблонів. Розкроювання деталей за шаблоном. Види виробів. Технологія виготовлення.

Практична частина. Вибір варіанта виробу; ескіз виробу; виготовлення шаблону; виготовлення дрібних деталей для площинної композиції та прикрас; виконання декоративного панно в матеріалі; сушіння та декорування виробу.

10. Декоративний глиняний посуд (10 год.)

Теоретична частина. «Легенда на вазі. Стародавня грецька кераміка». Легенди про виникнення гончарного посуду. Види гончарного посуду. Регіональні способи ліплення гончарного посуду (спірального, кільцевого, стрічкового, ручне формування) та особливості декорування. «Затужавіння».

Практична частина. Ліплення іграшкового посуду (мисочки, глечика, горщика, макітри, куманця), ліплення свічника, декорування його розписом, ліпним і гравірувальним способом.

11. Казкова композиція (20 год.)

Теоретична частина. Казка – невичерпне джерело духовного життя народу. Відображення міфологічних уявлень у казці. Світогляд, звичаї, вірування у казках. Організація цілісного композиційного рішення виробу.

Практична частина. Вибір сюжету казки; замальовка головних героїв; відтворення ескізного варіанта у виробі; сушіння; фарбування, оздоблення деталей сучасними матеріалами; лакування; виготовлення декорацій.

12. Самостійна робота на закріплення вивчених технік (10 год.)

Теоретична частина. Повторення вивчених технік на протязі року. Огляд відеозаписів і демонстрування гончарних виробів.

Практична частина. Вибір теми і складання ескізу композиції виробу на папері; виконання виробу в творчому варіанті; виконання творчої композиції за даними розмірами; сушіння та декорування.

13. Підсумкове заняття (2 год.)

Теоретична частина. Обговорення кращих ескізів і робіт. Відзначення кращих учнів.

Практична частина. Проведення виставки або конкурсу кращих творів.

Початковий рівень (1-2 рік навчання) 2-й рік навчання НАВЧАЛЬНО-ТЕМАТИЧНИЙ ПЛАН

	Зміст	Кількість годин		
		всього	теорія	практика
1	2	3	4	5
1	Вступне заняття. Програма. План роботи.	2	2	-

2	Інструменти та матеріали	2	1	1
3	Приготування глини до роботи	4	2	2
4	Пластичний спосіб ліплення	10	2	8
5	Конструктивний та комбінований способи	18	2	16
6	Ліплення та розпис глиняної іграшки	24	4	20
7	Знайомство з різними скульптурними масами: папье-маше	26	2	24
8	Техніка пласта. Декоративна плитка. Декоративна фактура.	16	2	14
9	Декоративний глиняний посуд. Основи декоративного розпису. Ангоби.	26	4	22
1	Однофігурна композиція	10	-	10
1 1	Самостійна робота на закріплення вивчених технік	4	-	4
1	Підсумкове заняття	2	2	-
	Всього:	144	23	121

ЗМІСТ ПРОГРАМИ

1. Вступне заняття (2 год.)

Теоретична частина. Програма. План роботи. Ознайомлення з планом роботи гуртка на навчальний рік. Правила поведінки в колективі. Організаційні питання. Робоча кімната. Розподіл робочих місць.

2. Інструменти та матеріали (2)

Теоретична частина. Стеки, їх види (скульптурний, стек «петля», стек із зубчиками). Правила безпеки на заняттях.

Практична частина. Виконання ємкості для стеків, олівців, пензлів.

3. Приготування глини до роботи (4 год.)

Теоретична частина. «Гончарі, горшкарі, горшколіпи, керамельники, скудельники». Приготування керамічного тіста. Придатність керамічного тіста до роботи, його особливі властивості. «Зрізачка».

Практична частина. Очищення глини від твердих домішок, розмелювання, доведення тіста до потрібної гущини.

4. Пластичний спосіб ліплення (10 год.)

Теоретична частина. Основна форма виробу. Витягування. Техніка ручного гончарства „качалочка”. Фарби – гуаш, акрил; ґрунтування поверхні виробу.

Практична частин. Виготовлення виробу на вільну тему з метою перевірки підготовки дітей. Виготовлення простих форм; виготовлення дрібного посуду (сільничка, таця, полумисок); виготовлення тварин та птахів способом «витягування» (цуценя, кошеня); покриття, ґрунтовка, розфарбування; змішування кольорів.

5. Конструктивний та комбінований способи ліплення (18 год.)

Теоретична частина. Способи з'єднання окремих частин. Шлікер. Поєднання різних способів ліплення. Ознайомлення з керамічними виробами сучасних майстрів. Технологія їхнього ліплення та декорування. Підщипування, розділ шматка навпіл та дрібні частини. З'єднання окремих частин: насічка. Загладжування поверхні.

Практична частина. Ліплення різних тварин та птахів за взірцем, по пам'яті; декорування різьбленням.

6. Ліплення та розпис глиняної іграшки (24 год.)

Теоретична частина. Традиційна фольклорність селянської глиняної іграшки. Українські народні казки («Іван Глиняний», «Казка про Оха», «Івасик -Телесик» та інші), прислів'я, приказки, загадки про глину, гончарів, гончарство та глиняну іграшку. Керамічні іграшки різних регіонів України та їхні особливості. Загальна форма, технологія ліплення та озвучування традиційної васильківської іграшки. Декорування «глиняними нитками».

Практична частина. Аналіз традиційних українських керамічних іграшок за їхніми зовнішніми ознаками; виготовлення іграшкового коника, козлика, птаха за взірцями традиційної васильківської кераміки; виготовлення фантастичного звіра за мотивами традиційної васильківської кераміки за власним задумом.

7. Знайомство з різними скульптурними масами: пап'є-маше (26 год.)

Теоретична частина. Папір. Властивості паперу. Інструменти та приладдя. Паперова скульптурна маса. Шарування папером. Внутрішнє та зовнішнє маширування. Вкладки та тверда основа. Декорування – декупаж.

Практична частина. Приготування клейстеру; виготовлення посуду, масок та музичних інструментів шаруванням паперу; приготування паперової маси; виготовлення моделей на твердій основі (декоративні пляшки, олівешниці)

8. Техніка пласта. Декоративна плитка. Декоративна фактура (16 год)

Теоретична частина. Поняття: рельєф, барельєф, горельєф, контр-рельєф. Ескіз декоративної картинки. Способи декорування на площині: ліпний декор, гравірування, штампи, розпис.

Практична частина. Виготовлення площинних керамічних виробів (квітка, сонях, горобина, півник, рибка, коник) за взірцем. Створення площинної композиції рослинно-аніمالістичного змісту за власним задумом.

9. Декоративний глиняний посуд (26 год.)

Теоретична частина. «Дорожчий за золото. Секрети китайського фарфору». Основи декоративного розпису. Ангоби. Ознайомлення з традиційною васильківською керамікою. Особливості її форми та декору. Мармуризація.

Практична частина. Виготовлення посуду в анімалістичному стилі; прийоми виконання посуду зі спіралей або кілець; спосіб виготовлення денця горщика; нарощування стінки горщика. Робота за власним задумом: виготовлення підсвічника-хатки.

10. Однофігурна композиція (10 год.)

Теоретична частина. Поняття про композицію. Поняття «композиція», «плінт».

Практична частина. Створення ескізів композицій; виготовлення композиції з натури.

11. Самостійна робота на закріплення вивчених технік (4 год.)

Теоретична частина. Огляд відеозаписів і демонстрування гончарних виробів.

Практична частина. Вибір теми і складання ескізу композиції виробу на папері; виконання виробу в творчому варіанті; виконання творчої композиції за даними розмірами; сушіння та декорування.

12. Підсумкове заняття (2 год)

Теоретична частина. Обговорення кращих ескізів і робіт. Відзначення кращих учнів.

Практична частина. Проведення виставки або конкурсу кращих творів.

ПРОГНОЗОВАНИЙ РЕЗУЛЬТАТ початковий рівень

Вихованці повинні знати:

- назви матеріалів;
- назви найпростіших геометричних об'ємних фігур;
- прийоми роботи з лінійкою, трикутником;
- техніку ліплення з суцільного шматка, техніку пласта;
- пластичний, конструктивний та комбінований спосіб ліплення;
- ліплення однофігурної композиції;
- прийоми обробки та з'єднання елементів виробів із природного матеріалу, паперу;
- прийоми змішування кольорів, основи декоративного розпису.

Вихованці повинні вміти

- готувати робоче місце;
- працювати зі стекою, ножицями, шаблонами, штампами, ножем, глиною, пластиліном, папером, фарбою;
- визначати сполучення кольорів;
- самостійно обирати техніку виконання виробу;
- ліпити конструктивним, пластичним та комбінованим способами ліплення;
- розрізняти національну українську іграшку та український декоративний посуд;
- розпізнавати казкову композицію;
- виготовляти вироби за допомогою порожніх форм;
- розпізнавати та порівнювати об'ємні геометричні фігури;
- обробляти та з'єднувати деталі виробів за допомогою шлікера, води, насічки та пластиліну і клею (для виробів із природного матеріалу);
- вирівнювати і загладжувати поверхню виробів;
- декорувати вироби різними способами;
- економно використовувати матеріал;
- порівнювати зразки виробів;
- естетично оформлювати вироби.

Вихованці мають набути досвід:

- з технік та технологій ліплення, декорування виробів;
- вміння розрізняти керамічні вироби різних регіонів;
- з естетичного оформлення виробів

Засоби контролю за ефективністю знань:

- участь у виставках, конкурсах, фестивалях, благодійних ярмарках;
- проведення майстер – класів, виховних заходів;

- практичне застосування виконаних робіт.

Основний рівень (1-4 рік навчання)
1-й рік навчання
НАВЧАЛЬНО-ТЕМАТИЧНИЙ ПЛАН

	Зміст	Кількість годин		
		всього	теорія	практика
1	2	3	4	5
1	Вступне заняття.	3	3	-
2	Етнографічні особливості гончарства. Міфологічні уявлення гончарів.	6	6	-
3	Підготовка інструментів та матеріалу	6	3	3
4	Малий пластичний об'єм.	15	6	9
5	Техніка пласта. Декоративна фактура на виробках. Декоративне панно.	30	6	24
6	Глиняна іграшка	30	6	24
7	Знайомство зі скульптурними масами: ліплення зі скульптурного тіста.	30	3	27
8	Ліплення декоративного посуду. Декоративний розпис	30	6	24
9	Гончарне мистецтво. Гончарні інструменти. Гончарний круг. Муфельна піч.	9	6	3
1	Однофігурна композиція.	18	-	18
1 1	Самостійна робота. Авторські вироби.	36	-	36
1	Підсумкове заняття	3	3	-
	Всього:	216	48	168

ЗМІТ ПРОГРАМИ

1. Вступне заняття (3 год.)

Теоретична частина. Ознайомлення з планом роботи гуртка на навчальний рік. Правила поведінки в колективі. Організаційні питання. Робоча кімната. Інструменти та матеріали. Правила безпеки на заняттях. Розподіл робочих місць.

2. Етнографічні особливості гончарства (6 год.)

Теоретична частина. Міфологічні уявлення гончарів. «Містичне гончарство». «Культурна пластика археологічних культур»

Практична частина. Ескізи замальовки зразків регіональної кераміки

3. Підготовка інструментів та матеріалу (6 год.)

Теоретична частина. Правила безпеки на заняттях. Правила користування інструментами та пристроями в керамічному виробництві. Перша допомога при пораненні інструментами. Властивості глини та фарб. Механізований та ручний методи заготівлі глини. Загальний цикл виготовлення керамічного виробу.

Практична частина. Заготівля сировини, зберігання; очищення глини від твердих домішок (розмелювання, доведення тіста до потрібної гущини; механізований метод); відмучування глини та приготування глиняної маси, придатної до роботи (ручний метод).

4. Малий пластичний об'єм (15 год.)

Теоретична частина. «Відкриття, що їх зробили гончарі доби неоліту. Скільська культура». Виготовлення виробу на вільну тему з метою перевірки підготовки дітей. Дрібна декоративна пластика.

Практична частина. Виготовлення дрібної пластики різними техніками ліплення; виготовлення сучасної декоративної пластики за зразками.

5. Техніка пласта. Декоративне панно (30 год.)

Теоретична частина. Поняття: рельєф, барельєф, горельєф, контр рельєф. Пам'ятна медаль (плакетка). Ескіз композиції орнаменту. Традиційні елементи українського орнаменту. Бігунець. Ескіз декоративної картинки. Декоративна фактура на виробках. Гравірування. Різновиди виконання фону.

Практична частина. Виконання декоративної плитки за українськими мотивами (українські хатки з зображенням бігунця, казкові птахи, дерево життя тощо)

6. Глиняна іграшка (30 год.)

Теоретична частина. Історичні витoki керамічної іграшки. Археологічні знахідки керамічних іграшок різних часів на території України. Керамічна іграшка у побуті українців. Взаємозв'язок між глиняною іграшкою та іншими виробами з глини — фігурним керамічним посудом, скульптурою. Обрядово-магічна функція іграшок з глини. Керамічні зображення людей та їхній зв'язок зі слов'янськими язичницькими божествами (кам'яна баба, Ярило). Традиційні образи й сюжети керамічних іграшок. Спадковість, збереження і розвиток багатовікових традицій у виготовленні народної іграшки. Керамічні іграшки у вигляді свійських тварин.

Практична частина. Виготовлення (ліплення) керамічної іграшки з використанням традиційних образів і сюжетів; вибір найдоцільнішого способу виготовлення визначеного образу з урахуванням народних традицій і художньо-пластичних можливостей глини; ліплення фігурок домашніх

тварин (кота, собаки, кроля, півня та інших), застосування народних традицій декоративного оформлення виробів, (тиснення штампами, пальцями, гравірування, наліпні узорі, лоціння, мармурування, розписування ангобами тощо).

7. Знайомство зі скульптурними масами: ліплення зі скульптурного тіста (30 год)

Теоретична частина. Фарбування тіста за допомогою харчових барвників. Технологія виготовлення об'ємних іграшок з солоного тіста. Особливості виготовлення народної іграшки. Сучасні тенденції. Каркас для створення об'ємних фігурок. Технологія виготовлення. Композиції з об'ємних фігурок. Використання різних, сучасних матеріалів для оздоблення композицій.

Практична частина. Добір борошна та інших інгредієнтів для замішування тіста, поділ його на частини, фарбування частин у різні кольори; вибір варіанта виробу; об'ємні ліплені фігурки; виготовлення основи; ліплення дрібних деталей; з'єднання їх з основою; сушіння виробу; розфарбування виробу, розпис в народному стилі; лакування; декорування сучасними матеріалами в сучасних техніках; ознайомлення з різними техніками та матеріалами для виготовлення іграшки.

8. Ліплення декоративного посуду. Декоративний розпис України (30 год)

Теоретична частина. «Фарфорова справа в Європі та Росії». «Батьківщина українського фарфору». Ознайомлення з традиційною опішнянською керамікою. Особливості її форми та розпису. Ручне ліплення посудів. Формовка на болванках. Шпуля. Мотузяні болванки. Обичайка. Циліндрична болванка. Конічна та пірамідальна болванка. Шаблони. Ліплення фляги з глибинним рельєфом. Формовка на болванці. Різьблені пляшки. Спіральне ліплення.

Практична частина. Ліплення фляги з глибинним рельєфом; формовка на болванці; різьблені пляшки; спіральне ліплення.

9. Гончарне мистецтво (9 год.)

Теоретична частина. «З чого складається гончарська наука». Гончарні інструменти. Гончарний круг. Будова гончарного круга (маховик, робоча площина), його технічні можливості. Муфельна піч (закритий теплоносій).

Практична частина. Готування гончарної глини, спостереження за роботою майстра.

10. Однофігурна композиція (18 год.)

Теоретична частина. Поняття «Композиція». Статичність композиції. Вибір історичної тематики. Ескіз.

Практична частина. Виготовлення ескізу на папері у кольорі; виготовлення роботи у матеріалі на військову, історичну, побутову тематику.

11. Самостійна робота та закріплення вивчених технік. Авторські вироби (36 год.)

Теоретична частина. Огляд відеозаписів і демонстрування гончарних виробів.

Практична частина. Вибір теми і складання ескізу композиції виробу на папері; виконання виробу в творчому варіанті; виконання творчої композиції

за даними розмірами; сушіння та випалювання керамічних виробів; декорування.

12. Підсумкове заняття (3 год.)

Теоретична частина. Обговорення кращих ескізів і робіт. Відзначення кращих учнів.

Практична частина. Проведення виставки або конкурсу кращих творів.

Основний рівень (1-4 рік навчання)
2-й рік навчання
НАВЧАЛЬНО-ТЕМАТИЧНИЙ ПЛАН

	Зміст	Кількість годин		
		всього	теорія	практика
1	2	3	4	5
1	Вступне заняття.	3	3	-
2	Етнографічні особливості гончарства. Етнографічні регіони керамічного виробництва в Україні.	6	6	-
3	Підготовка інструментів та матеріалу. Заготівля, обробка та замішування глини	6	3	3
4	Малий пластичний об'єм. Дрібна декоративна пластика	15	3	12
5	Техніка пласта. Декоративна плитка. Декоративний розпис України.	30	3	27
6	Глиняна іграшка. Ліпний декор на іграшці.	30	6	24
7	Скульптурні маси: пап'є-маше.	27	3	24
8	Ліплення декоративного посуду. Ручне гончарство.	30	6	24
9	Гончарне мистецтво. Підготовка гончарної глини. Ручний гончарний круг.	12	6	6
10	Однофігурна та двофігурна композиція.	18	-	18
11	Самостійна робота. Авторські вироби.	36	-	36
1	Підсумкове заняття	3	3	-
	Всього:	216	42	174

ЗМІСТ ПРОГРАМИ

1. Вступне заняття (3 год)

Теоретична частина. Ознайомлення з планом роботи гуртка на навчальний рік. Правила поведінки в колективі. Організаційні питання. Робоча кімната. Інструменти та матеріали. Правила безпеки на заняттях. Розподіл робочих місць.

2. Етнографічні особливості гончарства (6 год.)

Теоретична частина. Етнографічні регіони керамічного виробництва в Україні (гончарний посуд

Закарпаття, Полтавщини, Слобожанщини та ін.). «Гончарське ремесло – рідина справа».

Практична частина. Ескізні замальовки зразків регіональної кераміки; виконання посуду за зразком

3. Підготовка інструментів та матеріалу (6 год.)

Теоретична частина. Заготівля, обробка та замішування глини. Робота з обладнанням і дотримання техніки безпеки. . Похід – спостереження, знаходження глини у оточуючому середовищі (природному стані). «Жива глина». Види глини «жирна глина, тоща глина». Вилягання глини. Копанець. Гончарна глина (майолікова, керамічна). Заповнювачі. Місцеві глини.

Практична частина. Пошук та добування місцевої глини, просіювання, відмочування, перебивання, приготування до роботи.

4. Малий пластичний об'єм. Дрібна декоративна пластика (15 год.)

Теоретична частина. Виготовлення виробу на вільну тему з метою перевірки підготовки дітей. Дрібна декоративна пластика. Прості декоративні прикраси - чудові сувеніри для подарунка. Матеріали для виготовлення, варіанти оздоблення. Використання дрібних деталей та сучасних матеріалів у виготовленні прикрас. Технологія виготовлення.

Практична частина. Виготовлення кілець, підків, підвісок, рамок; вибір варіанта оздоблення; виготовлення дрібних деталей; з'єднання деталей згідно з ескізом або зразком; сушіння; глазурування; лакування; декорування за допомогою різних сучасних технік.

5. Техніка пласта. Декоративна плитка. Декоративний розпис України (30 год.)

Теоретична частина. Техніка скульптурного рельєфу. Техніка прорізного рельєфу. Петряківський декоративний розпис. Магічне значення кольорів та символіки орнаменту в українській міфології. Технологія виготовлення декоративних кахлів.

Практична частина. Петриківській розпис на папері, на гіпсовій пластині; декоративна плитка с петриківським розписом; копіювання народних взірців кахлів; виготовлення кахлів із рослинно-аніمالістичним сюжетом.

6. Глиняна іграшка. Ліпний декор на іграшці (30 год.)

Теоретична частина. Керамічні іграшки різних регіонів України та їхні особливості (Коломия, Косово, Опішня, Чернігівська, Громівська). Характерні ознаки української народної іграшки. Традиційні образи і сюжети керамічних іграшок.

Практична частина. Аналіз традиційних українських керамічних іграшок за їх зовнішніми ознаками; визначення їхньої регіональної належності за

специфікою застосованої техніки виготовлення, ритміко-пластичної організації, характером орнаменту та загально-естетичного оформлення; виготовлення зооморфних та антропоморфних свищиків за традиціями опішнянської кераміки. Копіювання оленя. Виготовлення баранця в традиціях косовської кераміки.

7. Скульптурні маси: Пап'є-маше (27 год.)

Теоретична частина. Паперова скульптурна маса. Шарування папером. Внутрішнє та зовнішнє маширування. Використання готових форм для ліплення: готовий посуд, фрукти та овочі, повітряні кульки, іграшки. Порожній об'єм. Пластилінові моделі та моделі з залізної фольги для пап'є-маше. З'ємні та нез'ємні зразки. Грунтування. Обробка та розпис після сушіння. Покриття лаком. Декупаж. Виготовлення об'ємних та складних композицій.

Практична частина. Виготовлення клею та паперової маси; виготовлення ляльки - пеленашки з пап'є-маше; виготовлення об'ємних виробів (скриньок, тварин, птахів та інше); використання вторсировини для створення образів; грунтування, декупаж; використання Інтернет - носіїв та банку даних.

8. Ліплення декоративного посуду. Ручне гончарство (30 год.)

Теоретична частина. «Гончарство Київської Русі». Етнографічні регіони керамічного виробництва в Україні. Ознайомлення з керамічними виробами сучасних майстрів. Технологія їхнього ліплення та декорування. Правила сушіння глиняних виробів. Техніка ліплення з шматка, з пласта, кільцями. Декорування ангобами: ріжкування, пастилаж.

Практична частина. Заготовки спрощеної геометричної форми, посуд; виготовлення плетеного, з глиняних стрічок, посуду; використання у виробі різних сортів глини.

9. Гончарне мистецтво (12 год.)

Теоретична частина. «Горщик – головний герой гончарної праці». «Слобожанські гончарі». Ручний гончарний круг. Технічні можливості

Практична частина. Підготовка гончарної глини; виконання вправ: позиція майстра за гончарним кругом (положення рук і ніг); формування на ручному крузі сосуду стрічковим способом. Випалювання в муфельній печі.

10. Однофігурна та двофігурна композиції (18 год.)

Теоретична частина. Формування композиції на основі співвідношення кольорів. Двофігурна композиція.

Практична частина. Виготовлення двофігурної композиції за зразками Димківської іграшки.

11. Самостійна робота. Авторські вироби (36 год.)

Теоретична частина. Перегляд відеозаписів і демонстрування гончарних виробів. Перегляд відеозапису виставок дитячих робіт.

Практична частина. Вибір теми і складання ескізу композиції виробу на папері; виконання виробу в творчому варіанті; виконання творчої композиції за даними розмірами; сушіння та випалювання керамічних виробів; декорування.

12. Підсумкове заняття (3 год)

Теоретична частина. Обговорення кращих ескізів і робіт. Відзначення кращих учнів.

Практична частина. Проведення виставки або конкурсу кращих творів.

Основний рівень (1-4 рік навчання)
3-й рік навчання
НАВЧАЛЬНО-ТЕМАТИЧНИЙ ПЛАН

	Зміст	Кількість годин		
		всього	теорія	практика
1	2	3	4	5
1	Вступне заняття.	3	3	-
2	Етнографічні особливості гончарства. Гончарство у міфах створення світу.	6	6	-
3	Підготовка інструментів та матеріалу. Заготівля, обробка та замішування глини	6	3	3
4	Дрібна декоративна пластика. Порожній об'єм в декоративній пластиці	15	3	12
5	Декоративне панно. Декоративна плитка. Косівський декоративний розпис.	30	6	24
6	Формування виробів з глини. Стилізовані жіночі та чоловічі фігури.	30	3	27
7	Скульптурні маси. Гіпсові суміші та їхні властивості. Українські обереги.	30	3	27
8	Декоративний посуд. Ручне гончарство. Виготовлення посуду з пластів	18	3	15
9	Гончарне мистецтво. Ножний та електричний гончарний круг.	27	6	21
10	Багатофігурна декоративна композиція.	18	3	15
11	Самостійна робота. Авторські вироби.	30	-	30
1	Підсумкове заняття	3	3	-
	Всього:	216	42	174

ЗМІСТ ПРОГРАМИ

1. Вступне заняття (3 год.)

Теоретична частина. Ознайомлення з планом роботи гуртка на навчальний рік. Правила поведінки в колективі. Організаційні питання. Робоча кімната. Правила безпеки на заняттях. Розподіл робочих місць

2. Етнографічні особливості гончарства (6 год.)

Теоретична частина. Гончарство у міфах створення світу. «Великі творіння людства з глини – єгипетська піраміда, Сади Семіраміди, Велика Китайська стіна».

Практична частина. Глиняні вироби в родинній, культово-релігійній обрядовості.

3. Підготовка інструментів та матеріалу (6 год.)

Теоретична частина. Робота з обладнанням і дотримання техніки безпеки. Правила користування інструментами та пристроями в керамічному виробництві. Перша допомога при пораненні інструментами. Заготівля, обробка та замішування глини.

Практична частина. Пошук та добування місцевої глини; виготовлення гіпсового пласта для сушіння глини; виготовлення стек, підготовка робочого місця та інструментів

4. Дрібна декоративна пластика (15)

Теоретична частина. Виготовлення виробу на вільну тему з метою перевірки підготовки дітей. Порожній об'єм в декоративній пластиці. Тимчасові вкладки.

Практична частина. Виготовлення різних жіночих прикрас з різних сортів глини; виготовлення невеличких скульптур на основі порожньої глиняної кулі; виготовлення скарбничок та порожньої пластики за допомоги тимчасових вкладок.

5. Декоративне панно. Декоративна плитка (30 год.)

Теоретична частина. Техніка контррельєфу. Техніка гравіювання. Косовський декоративний розпис. Сграфіто. Ільчате письмо. Поняття композиції. Основні категорії композиції: симетрія, асиметрія, рівновага, статичність і динамізм, ритм, контраст. Пропорції. Аксесуари в народному стилі. Сюжети для композицій із гіпсу та інших матеріалів. Картини на різних основах. Використання сухих природних та штучних матеріалів для оздоблення. Панно на основі казкових сюжетів.

Практична частина. Розробка ескізу виробу; виготовлення шаблонів; приготування гіпсової суміші; виготовлення основних деталей методом заливки; виготовлення дрібних деталей для оздоблення; виготовлення основи для композиції; з'єднання деталей оздоблення з основою; сушіння; розфарбування; лакування; декорування з використанням сучасних технік та матеріалів; виготовлення косовських кахлів.

6. Формування виробів з глини. Стилізовані жіночі та чоловічі фігури (30 год.)

Теоретична частина. Традиційні образи й сюжети керамічних іграшок. Образи козаків у народних іграшках. Народні майстри української народної

іграшки. Знайомство з роботами народних майстрів. Особливості виготовлення іграшок різними майстрами.

Практична частина. Ескізний малюнок на папері; зберігання підготовленої глиняної маси; виготовлення іграшки на козацьку тематику (сумний козак, козак з варениками, козак із шаблею тощо); виготовлення жінки та дівчинки у традиційному українському вбранні.

7. Скульптурні маси. Гіпсові суміші та їх властивості (30 год.)

Теоретична частина. Гіпс. Інструменти та приладдя для формування гіпсом. Формування медом заливки. Гіпсовий пласт. Українські обереги. Обереги, сакральний зміст та значущість.

Практична частина. Заміс гіпсу; заливання гіпсового пласта та його декорування; заливання у гумові форми гіпсу; виготовлення ляльок-мотанок, різдвяних витинанок, стрітенських жайворонків, великодніх писанок; формування панно з елементами оберегів.

8. Декоративний посуд. Ручне гончарство (18 год.)

Теоретична частина. Види, способи ліплення та декорування гончарного посуду. Регіональні особливості. Поглиблені дані про опішнянську, васильківську, чернігівську, громівську й косовську кераміку. Особливості її форми та колориту. Різьблення. Ритування. Глянсування. Фляндрівка.

Практична частина. Копіювання оригінальних взірців гончарного посуду; «Монетки»; декорування ангобами, розпис різними техніками.

9. Гончарне мистецтво (27 год.)

Теоретична частина. Ножний та електричний гончарний круг. Будова гончарного круга (маховик, робоча площина), його технічні можливості

Практична частина. Підготування гончарної глини; перебивання глини; виконання вправ: позиція майстра за гончарним кругом (положення рук і ніг); запуск круга.

10. Багатофігурна декоративна композиція (18 год.)

Теоретична частина. Поняття про композицію. Створення ескізів композицій. Підбір елементів композиції. Формування композиції на основі співвідношення кольорів. Дрібні деталі – складові великих композицій.

Практична частина. Складання композицій з дрібних орнаментальних деталей; виготовлення багатофігурних композицій за ескізом, за задумом; оформлення робіт.

11. Самостійна робота. Авторські вироби (30 год.)

Теоретична частина. Огляд відеозаписів і демонстрування гончарних виробів. Перегляд банку даних.

Практична частина. Вибір теми і складання ескізу композиції виробу на папері; виконання виробу в творчому варіанті; виконання творчої композиції за даними розмірами; сушіння та випалювання керамічних виробів; декорування.

12. Підсумкове заняття (3 год.)

Теоретична частина. Обговорення кращих ескізів і робіт. Відзначення кращих учнів.

Практична частина. Проведення виставки або конкурсу кращих творів.

**Основний рівень (1-4 рік навчання)
4-й рік навчання
НАВЧАЛЬНО-ТЕМАТИЧНИЙ ПЛАН**

	Зміст	Кількість годин		
		всього	теорія	практика
1	2	3	4	5
1	Вступне заняття.	3	3	-
2	Етнографічні особливості гончарства. Споріднення гончарства і ковальства.	6	3	3
3	Формування колекції особистісних інструментів для роботи з глиною	6	-	6
4	Звукова кераміка. Свистуни, дзвоники, окарини.	27	6	21
5	Скульптурні маси. Формування виробів з пластиліну: 5.1. Властивості пластиліну. Виготовлення об'ємних пластилінових фігурок на каркасі. Пустий об'єм.	27	3	24
	5.2. Виготовлення пластилінових картин. Плоскості, барельєфні	27	3	24
	5.3. Пластилінові моделі для форм. Гіпсові вироби. Виготовлення українських оберегів	39	6	33
6	Гончарне мистецтво. Формування на гончарному крузі.	30	6	24
7	Випалювання. Робота з обладнанням та техніка	6	6	-
8	Ангоби та глазурі (поливи) на гончарних виробах	6	6	-
9	Підсумковий творчий проект. Виготовлення авторських виробів.	36	6	30
1	Підсумкове заняття	3	3	-
	Всього:	216	47	173

ЗМІСТ ПРОГРАМИ

1. Вступне заняття (3 год.)

Теоретична частина. Ознайомлення з планом роботи гуртка на навчальний рік. Правила поведінки в колективі. Організаційні питання. Робоча кімната. Інструменти та матеріали. Правила безпеки на заняттях. Розподіл робочих місць.

2. Етнографічні особливості гончарства (6 год.)

Теоретична частина. Споріднення гончарства і ковальства. Феномен українського гончарства.

Практична частина. Відеофільм про гончарів, про ковальство на Україні; виконання композиції «Гончарська справа» за власним задумом.

3. Інструменти та матеріали (6 год.)

Теоретична частина. Формування колекції особистісних інструментів для роботи з глиною. Техніка безпеки.

Практична частина. виготовлення та підбір особистісних інструментів та приладь для роботи з глиною; виготовлення гіпсових штампів для декорування; створення колекції стек для декорування глиняної поверхні.

4. Звукова кераміка. Свистуни, дзвоники, окарини, брязкальця (27 год.)

Теоретична частина. Традиційна техніка виготовлення та естетичного оформлення керамічної звукової іграшки. Свищики. Соловейко. Шпичка. Поширені історичні дані про окарину. Технологія ліплення та утворення звукового ряду. Історія походження та технологія виготовлення дзвоників.

Практична частина. Ліплення свищика з характерними ознаками, притаманними відповідному регіону, його декорування; ліплення окарини відповідно технологіям виконання свищиків; ліплення дзвоників і брязкальця двома способами: технікою пласта та формуванням. Інтерпретації на тему маленького свищика та улюбленого казкового героя.

5. Скульптурні маси. Формування виробів з пластиліну:

5.1. Властивості пластиліну (27 год.)

Теоретична частина. Мета та зміст роботи. Техніка безпеки під час проведення занять. Виготовлення об'ємних пластилінових фігурок на каркасі. Порожній об'єм.

Практична частина. Виготовлення каркасу; виготовлення тварин з пластиліну з використанням каркасу, з використанням пластикових вкладок.

5.2. Техніка малювання пластиліном на склі (27 год.)

Теоретична частина. Правила техніки безпеки. Прилади та матеріали. Пластилін, його властивості та особливості роботи з ним, технологічні прийоми малювання пластиліном на склі. Прилади та матеріали, технологічні прийоми, необхідні для одночасного малювання пластиліном та фарбами на склі.

Практична частина. Малювання овочів, фруктів, глечиків, тарілок за зразком. Малювання простого натюрморту за ескізом, утвореним

комбінацією декількох зразків. Малювання пейзажу з тваринами, птахами, комахами за ескізом, утвореним комбінацією декількох зразків. Малювання людини в природі за самостійно підібраним зразком. Створення довільної композиції за самостійно розробленим ескізом.

5.3. Пластилінові моделі для форм (39 год.)

Теоретична частина. Гіпсові вироби. Пластилінові моделі та форми під заливку шлікеру та гіпсу. Українські обереги.

Практична частина. виготовлення моделей (виробів) з пластиліну для виготовлення гіпсових та гумових форм під заливку шлікеру та гіпсу. виготовлення елементів українських оберегів з гіпсу; складання панно.

6. Гончарне мистецтво. Формування на гончарному крузі (30 год.)

Теоретична частина. Конструкція верстата. Робоче положення. Прийоми виготовлення виробу. Техніка безпеки. «Сирець».

Практична частина. Приведення круга в рух, тренувальні вправи на центрування глини; «витягування» (куля — конус — куля, циліндр).

7. Випалювання. Робота з обладнанням (6 год.)

Теоретична частина. Робота з обладнанням та техніка безпеки. Сушіння та випалювання в печі. Вибір режиму сушіння (в різні етапи технологічного процесу: до декорування, остаточне). Випалювання (перехід керамічної маси у кам'яно подібний стан). «Чорнобривці». Горно — піч (відкрите полум'я). Муфельна піч (закрите полум'я). Альтернативні види випалювання (багаття, саморобні пристрої)

Практична частина. Завантаження муфельної печі виробами; перегляд відеоматеріалів по випалюванню.

8. Ангоби та глазурі (поливи) на гончарних виробках (6 год.)

Теоретична частина. Залежність кольору сирих глин від домішок (глини білі, жовті, зелені, червоні, коричневі, сині та ін.). Прийоми декорування керамічних виробів ангобами. Глазур — силікатне скло, що не має постійної точки плавлення. Техніка глазурування поливанням або занурюванням.

Практична частина. Приготування білого ангобу; приготування ангобів інших кольорів (червоний, зелений, чорний); декорування виробів ангобами; нанесення глазури на виріб поливанням; нанесення глазури на виріб занурюванням.

9. Підсумковий творчий проект (36 год.)

Теоретична частина. виготовлення авторських виробів. 1. Організаційно-підготовчий етап. 2. Конструкторський етап. 3. Технологічний етап. 4. Заключний етап.

Практична частина. 1) Мета і завдання проекту, вибір об'єкта проектування, дослідження і аналіз виробів-аналогів; 2) створення кольорового ескізу на папері, розроблення технологічної документації, підбір матеріалів, інструментів та обладнання, економічне обґрунтування доцільності виробу; 3) визначення технології виготовлення виробу, виготовлення об'єкта проектування, дотримання правил безпечної праці; 4) екологічна оцінка виробу, розрахунок собівартості, аналіз та підсумки роботи; презентація виготовленого виробу чи проекту в цілому.

10. Підсумкове заняття (3 год.)

Теоретична частина. Обговорення кращих ескізів і робіт. Відзначення кращих учнів.

Практична частина. Проведення авторських виставок с презентаціями. Проведення виставки або конкурсу кращих творів.

ПРОГНОЗОВАНИЙ РЕЗУЛЬТАТ

Основний рівень

Вихованці повинні знати:

- назви та властивості матеріалів скульптурних мас;
- поетапну заготовку та обробку глини;
- технологію ручного гончарства, формовку на болванах, спіральне ліплення, технологію випалення, технологію глиняного лиття, гіпсові форми, гумові форми;
- технологію роботи з пластиліном;
- основні культурні центри гончарних ремесел на Україні, та їх характерні ознаки;
- прийоми декоративної обробки: рельєфне та гладке декорування;
- особливості технологій роботи зі скульптурними виробами з паперу – оригамі, пап'ємаше, квілінг;
- технології Опішнянського, Косівського, Васильківського розпису ангобами та їх заміниками;
- основи виконання творчих проектів.

Вихованці повинні вміти

- готувати робоче місце, виготовляти інструмент для ліплення та декорування;
- заготовляти та замішувати глину;
- ліпити за різними технологіями ручного гончарства;
- виготовляти гіпсові та гумові форми на глиняний відлив, та виконувати його;
- ліпити з натури, за зразком та за задумом, глиняні вироби різних регіонів України, та знати їх характерні ознаки;
- виконувати рельєфне та гладке декорування;
- приготувати скульптурне тісто, скульптурну масу з паперу;
- відрізнити та виконувати за техніками та технологіями виробу зі скульптурного тіста, паперу;
- виконувати розпис різної складності;
- естетично оформлювати вироби;
- підготувати, розрахувати та презентувати підсумковий творчий проект.

Вихованці мають набути досвід:

- З технік та технологій ліплення, декорування, глазурування та випалювання виробів;
- Вміння розрізнити керамічні вироби різних регіонів України та близького Зарубіжжя;
- З виникнення та розвитку керамічного виробництва на території сучасної України та Слобідського краю.

Засоби контролю за ефективністю знань:

- Участь у виставках, конкурсах, фестивалях, благодійних ярмарках.
- проведення майстер – класів, виховних заходів;
- захист та презентація робіт вихованцями, створення творчих проєктів, участь у МАНі;
- практичне застосування виконаних робіт.

Вищий рівень (1-3 рік навчання)
1-й рік навчання
НАВЧАЛЬНО-ТЕМАТИЧНИЙ ПЛАН

	Зміст	Кількість годин		
		всього	теорія	практика
1	2	3	4	5
1	Вступне заняття.	3	3	-
2	Етнографічні особливості гончарства. Історичні відомості виникнення кераміки.	12	6	6
3	Інструменти та матеріали. Повторення вивчених технік ліплення і гончарування.	15	-	15
4	Керамічні, кам'яні та фарфорові маси.	12	6	6
5	Технології керамічного виробництва	9	6	3
6	Шлікер. Ручне формування виробів	57	9	48
7	Виготовлення декоративного посуду. Техніка пласта.	54	6	48
8	Гончарне мистецтво. Робота на гончарному крузі.	45	3	42
9	Декор сирих виробів. Обробка напівфабрикатів. Розпис ангобами. Склад кольорових ангобів.	39	6	33
10	Сушіння і випалювання на бісквіт.	9	6	3
11	Глазур. Поливи. Полив'яний декор.	6	6	-

1	Творчий проект –			
2	«Декоративна іграшка»	60	6	54
1	Підсумкове заняття	3	3	-
	Всього:	324	66	258

ЗМІСТ ПРОГРАМИ

1. Вступне заняття (3 год.)

Теоретична частина. Ознайомлення з планом роботи гуртка на навчальний рік. Правила поведінки в колективі. Організаційні питання.

2. Етнографічні особливості гончарства (12 год.)

Теоретична частина. Історичні відомості виникнення кераміки. Трипілля. Глина в культурі українців.

Практична частина. виготовлення стилізованого жіночого образу за зразками Трипільської культури.

3. Інструменти та матеріали. Повторення вивчених технік ліплення і гончарування (15 год.)

Теоретична частина. Робота з обладнанням і дотримання техніки безпеки. Правила користування інструментами та пристроями в керамічному виробництві. Перша допомога при пораненні інструментами. Заготівля, обробка та замішування глини.

Практична частина. Пошук та добування місцевої глини; виготовлення гіпсового пласта для сушіння глини; виготовлення стек, підготовка робочого місця та інструментів; вправи на перевірку знань та умінь з ліплення.

4. Керамічні, кам'яні та фарфорові маси (12 год.)

Теоретична частина. Загальні ознаки придатності керамічної, кам'яної та фарфорової маси (пластичність, вогнетривкість, кольорова гама, водостійкість, міцність).

Практична частина. Приготування керамічної маси для роботи в гіпсових формах

5. Технології керамічного виробництва (9 год.)

Теоретична частина. Основи контролю якості виробів. Види керамічних виробів: майоліка (побутова, художня, технічна, архітектурна). Техніка використання наповнювачів (кремнезем, вапно, шамот). Ознаки якості керамічних виробів (практичні та естетичні).

Практична частина. Визначення якості побутової кераміки: легкість, низька водопроникність, гігієнічність, досконалість стилю, форми, декорування).

6. Шлікер. Ручне формування виробів (57 год.)

Теоретична частина. Технологія приготування шлікеру. Техніка лиття в гіпсових формах. Техніка ручного формування в гіпсових формах. Заготівка. «Насмоктування черепка»

Практична частина. виготовлення виробів наливним і зливним способами; нарощування стінок виробу; спосіб пресування

7. виготовлення декоративного посуду. Техніка пласта (54 год.)

Теоретична частина. Сучасні майстри-гончарі. Технології виготовлення пласта. Види декоративної фактури. Асиметрія. Цілісність виробу. Виготовлення посуду з багатьох частин. Шлікер – з'єднання частин посуду. Сучасні технології декорування.

Практична частина. Удосконалення техніки ліплення; виготовлення авторських проектів за темою.

8. Гончарне мистецтво. Робота на гончарному крузі (45 год.)

Теоретична частина. Робоче положення. Прийоми виготовлення виробу. Техніка безпеки.

Практична частина. Тренувальні вправи на центрування глини; формування полумиска; правила сушіння виробу.

9. Декор сирих виробів. Обробка напівфабрикатів. Розпис ангобами. Склад кольорових ангобів (39 год.)

Теоретична частина. Інструменти та пристрої для декорування. Техніки декорування сирих виробів. Гама ангобних кольорів. Засоби нанесення ангобу.

Практична частина. Ліпне декорування сирих виробів; гравірувальний декор; спосіб штампування; скульптурне декорування; нанесення ангобу на матеріал: поливанням, занурюванням, пензлем. Види розпису.

10. Сушіння і випалювання на бісквіт (9 год.)

Теоретична частина. Процес сушіння глиняних напівфабрикатів. Сушіння виробів із застосуванням гіпсових кілець (45 град, фаска)

Практична частина. Виготовлення та сушіння, сушіння глечиків з ручками (застосування гіпсового кільця); підготовка муфельної печі та її завантаження; випалювання виробів на бісквіт

11. Глазур. Поливи. Полив'яний декор (6 год.)

Теоретична частина. Рецепти приготування глазури. Тугоплавкі та легкоплавкі глазури. Засоби нанесення глазури на поверхню виробу. Прийоми випалювання полив'яних виробів. Муравління – зелена полива.

Практична частина. Підготовка виробів до глазурування; глазурування виробів поливанням (для створення декоративного ефекту); глазурування методом пульверизації (по сухій і мокрій поверхні); розпис поливою, пензлем; складання графіку випалювання виробів на глазур; імітація муравління лакуванням.

12. Творчий проект – «Декоративна іграшка» (60 год.) Українська народна іграшка - забавка, прикраса, оберіг. Види іграшки за застосуванням, призначенням, за матеріалом, та зовнішнім виглядом. «Сирна іграшка – ліпна українська іграшка».

Практична частина. Організаційно-підготовчий етап; визначення завдань проекту; розрахунок та підбір необхідних матеріалів, інструментів та обладнання; повторення технік ліплення глиняної іграшки; створення ескізу на папері майбутнього виробу; виготовлення виробу у матеріалі; декорування; подальша обробка та запікання виробу; презентація творчого проекту.

13. Підсумкове заняття (3 год.)

Теоретична частина. Обговорення кращих ескізів і робіт. Відзначення кращих учнів.

Практична частина. Проведення виставки або конкурсу кращих творів.

Вищий рівень (1-3 рік навчання)
2-й рік навчання
НАВЧАЛЬНО-ТЕМАТИЧНИЙ ПЛАН

	Зміст	Кількість годин		
		всього	теорія	практика
1	2	3	4	5
1	Вступне заняття.	3	3	-
2	Етнографічні особливості гончарства. Особливості гончарства Слобідської України. Декоративна пластика Азії, Японії, Китаю.	9	6	3
3	Анімалістична та антропоморфна скульптура	60	6	54
4	Виготовлення декоративних композицій.	69	6	63
5	Робота на гончарному крузі.	30	3	27
6	Поливи. Випалювання полив'яних виробів.	9	9	-
7	Технологія виробництва димної кераміки. Технології: раку, крокле.	30	15	15
8	Науково – дослідницька діяльність: «Моя батьківщина - Україна»	48	9	39
9	Самостійна робота. Творчий проект – «Композиція».	60	3	57
1	Підсумкове заняття	6	6	-
	Всього:	324	66	258

ЗМІСТ ПРОГРАМИ.

1. Вступне заняття (3 год.)

Теоретична частина. Ознайомлення з планом роботи гуртка на навчальний рік. Правила поведінки в колективі. Організаційні питання. Робоча кімната. Інструменти та матеріали. Правила безпеки на заняттях. Розподіл робочих місць.

2. Етнографічні особливості гончарства (9 год.)

Теоретична частина. Особливості гончарства Слобідської України. Декоративна пластика Азії, Японії, Китаю. «Самарканд – перлина Сходу».

Практична частина. виготовлення зразків керамічних виробів з характерними ознаками цих країн.

3. Анімалістична та антропоморфна скульптура (60 год.)

Теоретична частина. Каркас для фігури людини. Каркас для фігури тварини. Інструменти – петлі для моделювання, шпателі та інші. Скульптура тварини. Кисть руки і ступня ноги, вухо. Скульптурний портрет голови. Скульптура людини.

Практична частина. виготовлення універсального каркасу для виконання вертикальних малих форм пластичного мистецтва; виготовлення скульптури тварини, людини з натури; виготовлення скульптурного портрета голови з натури.

4. виготовлення декоративних композицій (69 год.)

Теоретична частина. Поняття про композицію. Створення ескізів композицій. Підбір елементів композиції. Формування композиції на основі співвідношення кольорів. Дрібні деталі – складові великих композицій.

Практична частина. складання композицій з мілких орнаментальних деталей; виготовлення багатофігурних композицій за ескізом, за задумом; оформлення робіт.

5. Робота на гончарному крузі (30 год.)

Теоретична частина. Робоче положення. Прийоми виготовлення виробу. Гончарні інструменти та приладдя. Техніка безпеки. Поняття: «шламаччя», «слимаки»

Практична частина. Центрування глини; виготовлення посуду з одного шматка глини (горщик для квітів, тарілка, чашка, глечик)

6. Поливи. Випалювання полив'яних виробів (9 год.)

Теоретична частина. Глазурування. «Про плінфу, полив'яну кахлю, голосники й піч». Полив'яний декор. Рецепти приготування глазурі. Тугоплавкі та легкоплавкі глазурі. Засоби нанесення глазурі на поверхню виробу.

Практична частина. Підготовка виробів до глазурування; глазурування виробів поливанням (для створення декоративного ефекту); глазурування методом пульверизації (по сухій і мокрій поверхні); розпис поливою, пензлем.

7. Технологія виробництва димної кераміки. Технології: раку, крокус (30 год.)

Теоретична частина. Горно — піч відкритого полум'я. Приготування глини для димної кераміки. Технологія димлення в гончарному горні.

Практична частина. виготовлення побутового посуду: підготовка виробів до випалювання, завантаження горна, випалювання, задимлення; перегляд відеороликів по виготовленню «раку» та «крокле».

8. Науково – дослідницька діяльність: «Моя батьківщина - Україна» (48 год.)

Теоретична частина. Екскурсії. Відвідування краєзнавчих, природничих, історичних музеїв. Бесіди та зустрічі з народними майстрами. Робота з документами та історичними матеріалами. Пошук та розучування колядок, щедрівок і веснянок. Пошук зразків керамічних виробів та артефактів нашого регіону.

Практична частина. Обробка матеріалів експедицій та походів; робота з Інтернетом – складання бази даних; створення творчих проектів; складання альбому "Народні художні промисли рідного краю".

9. **Виготовлення гумових форм для лиття гіпсом (60 год.)**

Теоретична частина. Гіпс. Інструменти та матеріали для виготовлення гумових форм. Пластилінові моделі. Заготівка. Послідовність дій по виготовленню форм. Виготовлення оберегів з гіпсовими зразками. Техніка безпеки при роботі з токсичними матеріалами.

Практична частина. Ескіз майбутнього виробу; перенос ескізу з паперу на матеріал; виготовлення пластилінової моделі; заливка силіконом; подальша обробка форми; заливка форм гіпсом; виготовлення невеликих скульптур та оберегів.

10. **Самостійна робота. Творчий проект – «Композиція» (60 год.)**

Теоретична частина. Вибір теми, матеріалу, техніки. Розробка композиції, ескізне малювання.

Практична робота: організаційно-підготовчий етап; визначення завдань проекту; розрахунок та підбір необхідних матеріалів, інструментів та обладнання; кольоровий ескіз на папері; виконання у гончарному матеріалі; декорування та подальша обробка і випалювання виробу; презентація виробу.

11. **Підсумкове заняття (3 год.)**

Теоретична частина. Обговорення кращих ескізів і робіт. Відзначення кращих учнів.

Практична частина. Проведення виставки або конкурсу кращих творів.

Вищий рівень (1-3 рік навчання) 3-й рік навчання НАВЧАЛЬНО-ТЕМАТИЧНИЙ ПЛАН

	Зміст	Кількість годин		
		всього	теорія	практика
1	2	3	4	5
1	Вступне заняття.	3	3	-
2	Декоративна скульптура. Сучасна академічна кераміка Західної Європи.	9	6	3

3	Виготовлення декоративної пластики на прикладах сучасної академічної кераміки.	90	6	84
4	Сучасні матеріали для декорування: пігменти, емалі, глазурі.	9	9	-
5	Науково – дослідницька діяльність: «Моя батьківщина - Україна»	78	6	72
6	Повторення всіх вивчених технік з ліплення, гончарування, декорування та обробки кераміки.	27	21	6
7	Підсумковий творчий проект	102	9	93
8	Підсумкові заняття	6	6	-
	Всього:	324	66	258

ЗМІСТ ПРОГРАМИ

1. Вступне заняття (3 год.)

Теоретична частина. Програма. План роботи на рік. Ввідний та вступний інструктажі.

2. Декоративна скульптура (9 год.)

Теоретична частина. Сучасна академічна кераміка Західної Європи. Інформаційна база даних.

Практична частина. Пошук виробів-аналогів – робота з Інтернетом; виготовлення декоративної пластики на прикладах сучасної академічної кераміки

3. Виготовлення декоративної пластики на прикладах сучасної академічної кераміки (90 год.)

Теоретична частина. Повторення технік та технологій виготовлення кераміки. Підбір виробів – аналогів.

Практична частина. Виготовлення ескізів, схем, кольорових малюнків. Виготовлення виробів за ескізами. Підбір тематики.

4. Сучасні матеріали для декорування (9 год.)

Теоретична частина. Пігменти, емалі, глазурі.

Практична частина. Декорування по-сірому, до випалювання та після випалювання сучасної декоративної пластики.

5. Науково – дослідницька діяльність: «Моя батьківщина - Україна» (78 год.)

Теоретична частина. Екскурсії. Відвідування кр'езнавчих, природничих, історичних музеїв. Бесіди та зустрічі з народними майстрами. Збирання зразків їх творчості (опис, фотографування, кінозйомка, записи з уст

умільця). Робота з документами та історичними матеріалами. Пошук та розучування колядок, щедрівок і веснянок. Пошук зразків керамічних виробів та артефактів нашого регіону. «Ремісничі цехи Середньовічної України». «Скільки років глиняній цеглі».

Практична частина. Обробка матеріалів експедицій та походів; робота з Інтернетом – складання бази даних; створення творчих та авторських проектів за темою; складання альбому "Народні художні промисли рідного краю".

6. Повторення всіх вивчених технік з ліплення, гончарування, декорування та обробки кераміки (27 год.)

Теоретична частина. Авторські роботи. Самостійна робота. Тестування. Вибір тематики для створення виробу – обговорення технік виконання.

Практична частина. Ескізні замальовки виробу на папері; виготовлення виробу в матеріалі; сушіння та випалювання; декорування керамічного виробу.

7. Підсумковий творчий проект (102 год.)

Теоретична частина. 1. Організаційно-підготовчий етап. 2. Конструкторський етап. 3. Технологічний етап. 4. Заключний етап.

Практична частина. 1) мета і завдання проекту, вибір об'єкта проектування, дослідження і аналіз виробів-аналогів; 2) створення кольорового ескізу на папері, розроблення технологічної документації, підбір матеріалів, інструментів та обладнання, економічне обґрунтування доцільності виробу; 3) визначення технології виготовлення виробу, виготовлення об'єкта проектування, дотримання правил безпечної праці; 4) екологічна оцінка виробу, розрахунок собівартості, аналіз та підсумки роботи; презентація виготовленого виробу чи проекту в цілому.

8. Підсумкові заняття (6 год.)

Теоретична частина. Загальне підведення підсумків творчої діяльності. Персональні виставки вихованців. Відзначення кращих учнів. Нагородження пам'ятними дипломами та відзнаками кожного вихованця. Обговорення планів на майбутнє.

ВИХОВНА РОБОТА.

1. Експерсії до музеїв декоративно-прикладного мистецтва, Художнього музею, Історичного музею, музею Природи; музеїв інших міст та регіонів України: Музей – заповідник українського гончарства в Опішньому, Краєзнавчий музей у м. Полтава, «Запорізька Січ» на о. Хортиця М. Запоріжжя, краєзнавчий музей у м. Донецьк та інші.
2. Проведення робочих екскурсій до Зоопарку та Ботанічного саду.
3. Організація походів, експедицій для ознайомлення з природою, історією і культурою краю, з метою проведення дослідницької роботи з етнографії рідного краю, пошуку покладів глини, проведенням зустрічей з народними майстрами.
4. Проведення дитячих ранків, родинних свят, пізнавально-ігрових програм, конкурсів.

5. Святкування традиційних та державних свят.
6. Участь у фестивалях, конкурсах, виставках.

ПРОГНОЗОВАНИЙ РЕЗУЛЬТАТ

Вищий рівень

Учні повинні знати:

- особливості слов'янської керамічної іграшки;
- особливості кераміки різних регіонів України;
- назви гончарного посуду та керамічної іграшки України;
- орнаментальну символіку глиняних виробів;
- загальні ознаки придатності керамічної сировини;
- прийоми збереження пластичності глини;
- властивості та відмінності глин різних видів;
- властивості пластиліну, різних скульптурних мас;
- виконання ескізних малюнків на папері;
- види гончарних інструментів;
- правила користування інструментами та пристроями в керамічному виробництві;
- будову гончарного круга та його технічні можливості;
- види гончарних печей;
- способи декорування поверхні керамічного виробу;
- техніки ліплення;
- основні прийоми розпису темперними та гуашевими фарбами;
- основні прийоми розпису ангобами;
- прийоми виконання посуду зі спіралей або кілець та пластів;
- прийоми ліплення та декорування народної іграшки; — основи техніки безпеки;
- матеріалознавство;
- технологію виконання форм під заливку та технологію лиття глиною та гіпсом;
- технологію керамічного виробництва;
- технологію випалювання виробу.

Учні повинні вміти:

- виконувати ескізний малюнок на папері у чорно-білому та кольоровому зображеннях;
- користуватися інструментами для роботи з глиною;
- виконання простих інструментів для роботи з глиною;
- виконувати прийоми збереження пластичності глини;
- приготувати керамічне тісто;
- приготувати скульптурні маси (солоне кольорове тісто, паперову масу, гіпсову суміш, шлікер)
- володіти основами роботи на гончарному крузі;
- володіти техніками ліплення;

- користуватися прийомами виконання посуду зі спіралей або кілець та пластів;
- вміти декорувати поверхню невипаленої глини та поверхню випаленого виробу;
- виконувати розпис пензлем, гумовими грушами (різкування)
- виконувати прості вироби на гончарному крузі та методом ручного ліплення;
- створювати виразні багатофігурні композиції;
- декорувати керамічну поверхню виробів ангобами і поливами;
- приготувати керамічні маси для виконання різних технік керамічного виробництва;
- формувати і декорувати вироби з глини у різних техніках;
- створювати виразні художні композиції;
- робити художній розпис пензлем по сирій глазури;
- проводити дослідницьку роботу, проводити її аналіз, робити висновки,
- готувати презентацію своєї роботи.
- розробляти колективні проекти.

Вихованці мають набути досвід:

- з технік та технологій ліплення, декорування, глазурування та випалювання виробів;
- вміння розрізняти керамічні вироби різних регіонів України та близького Зарубіжжя;
- з виникнення та розвитку керамічного виробництва на території сучасної України та Слобідського краю;
- з ведення науково-дослідницької роботи та створення творчих і наукових проектів, а також їхнього захисту.

Засоби контролю за ефективністю знань:

- участь у виставках, конкурсах, фестивалях, благодійних ярмарках;
- проведення майстер – класів, виховних заходів;
- захист та презентація робіт вихованцями, створення творчих проектів, участь у МАНі;
- практичне застосування виконаних робіт.

**ПРОГРАМА з «Ліплення»
для гуртків дитячих закладів у шкільних таборах відпочинку
НАВЧАЛЬНО-ТЕМАТИЧНИЙ ПЛАН**

№	Назва теми	Кількість годин		
		Теоретична частина	Практична частина	Усього
1.	Вступ	1	-	1
2.	Прості форми ліплення	0,5	1,5	2
3.	Метод витягування деталей з цільної форми	1	2	3
4.	Джгутикова техніка ліплення	1	2	3
5.	Пластове ліплення	1	3	4
6.	Пресування за допомогою шаблонів	0,5	1,5	2
7.	Підсумок	-	1	1
Разом		5	13	16

ЗМІСТ ПРОГРАМИ

1. Вступна бесіда (1 год.)

Теоретична частина. Мета та зміст роботи гуртка. Техніка безпеки під час проведення занять. Види скульптури, твори гончарства та кераміки, матеріали, інструменти та приладдя для ліплення.

2. Прості форми ліплення (2 год.)

Теоретична частина. Правила техніки безпеки. Прилади та матеріали, елементарні технологічні прийоми, необхідні у конструктивному методі ліплення.

Практична частина. Створення простих композицій: фрукти, овочі з листям; їжачок, на спинці якого, гриби, яблука; сім'я равликів на галявині, грибочки під деревом тощо.

3. Метод витягування деталей з цільної форми (3 год.)

Теоретична частина. Правила техніки безпеки. Прилади та матеріали, технологічні прийоми необхідні в процесі конструктивного ліплення.

Практична частина. Ліплення пташки, качечки, баранця. Створення колективної композиції із зроблених фігурок «На полонині», «Пташина ферма», «На озері» тощо.

4. Джгутикова техніка ліплення (3 год.)

Теоретичне частини. Правила техніки безпеки. Прилади та матеріали, технологічні прийоми, необхідні у ліпленні керамічних виробів джгутиком з передачею образності предметів.

Практична частини. Створення чайного сервізу для зайчика, тарілочка для лисички, кошика для ведмедя та інше.

5. Пластове ліплення (4 год.)

Теоретичне частини. Правила техніки безпеки. Прилади та матеріали, технологічні прийоми, необхідні для створення виробу з пласти.

Практична частини. Створення пластової композиції, декорованої за допомогою відтиску листя, гілочки, тканини з яскраво вираженою фактурою, пластової композиції з рельєфом, з якої можна утворити колективну роботу – рельєфне панно; ліплення пластового посуду.

6. Пресування за допомогою шаблонів (2 год.)

Теоретичне частини. Правила техніки безпеки. Прилади та матеріали, технологічні прийоми, необхідні у виготовленні виробів методом пресування.

Практична частини. Пресування простих форм (чашка, таріль, блюдо, фото рамка тощо).

7. Підсумок (1 год.)

Теоретична частини. Заняття на природі. Створення фігурок з природних (не скульптурних) матеріалів. Проведення конкурсу за номінаціями.

ПРОГНОЗОВАНИЙ РЕЗУЛЬТАТ

Для шкільних таборів

Вихованці повинні знати:

- різні види скульптури, техніки, матеріали та їх властивості, інструменти, приладдя для ліплення;
- елементарні технологічні прийоми ліплення: способом джгутика, пласти, пресування, конструювання та витягування деталей з цільної форми;
- способи декорування керамічних та гончарних виробів: розпис, рельєф, розфарбування (нанесення кольору);
- прийоми створення скульптурних фігурок з природних матеріалів;
- правила техніки безпеки при роботі з інструментами та матеріалами.

Вихованці повинні вміти:

- використовувати знання про різні види скульптури та техніки ліплення; застосовувати на практиці матеріали, інструменти, приладдя для ліплення;
- використовувати різні прийоми ліплення;
- застосовувати різні способи декорування керамічних та гончарних виробів;
- працювати з різноманітними природними матеріалами для створення скульптурних фігурок;
- виконувати правила техніки безпеки при роботі з інструментами та матеріалами.

ОРІЄНТОВНИЙ ПЕРЕЛІК ОБЛАДНАННЯ ДЛЯ ОРГАНІЗАЦІЇ РОБОТИ ГУРТКА

Основне обладнання	Кількість
<i>Матеріали</i>	
Глина	100 кг
Пластилін	20 наборів
Фарби - ангоби	5 бут.
Фарби гуашеві	15 наборів
Клей ПВА	1 банка
Клей «Дракон»	1 банка
Клей для шпалер	2 упаковки
Папір, картон	20 наборів
Простий олівець	20 шт.
Кольорові олівці	15 наборів
Водоемульсійна фарба	2 банки
Акрилова ґрунтовка	2 банки
Борошно	5 кг.
Кухонна сіль	1 кг.
<i>Інструменти та приладдя</i>	
Серветки з тканини або поліетилену	20 шт.
Ганчірка	20 шт.
Дощечки для ліплення	20 шт.
Посуд для води	20 шт.
Посуд для замісу глини	1 шт.
Стеки різних розмірів	30 шт.
Стеки-петлі для моделювання	15 шт.
Дерев'яні палички	30 шт.
Пензлі різних розмірів з штучних матеріалів	15 наб.

Пензлі білячі різних розмірів	15 наб.
Скалки	20 шт.
Палітра пластмасова	20 шт.
Лінійки	10 шт.
сито	5 шт.
мочалки	15 шт.
Гіпсовий пласт	1 шт.
Рідке мило	3 фл.
Дріт	1 моток
Дротяні струни (зрізачки)	15 шт.
Форми для випікання тістечок	5 наборів
Піпетки для розпису	20 шт.
Гумові груши	15 шт.
<i>Спеціалізоване обладнання</i>	
Ручний гончарний круг	2 шт.
Ножний гончарний круг	По можливості
Муфельна піч для випалювання	По можливості
турнетки	15 шт.
<i>Обладнання</i>	
Дошка учнівська	1 шт.
Столи учнівські	7 шт.
<i>Картки для індивідуальної роботи</i>	
Зразки ілюстрацій керамічних, гончарних виробів та скульптурних фігурок з природних матеріалів	По можливості
Ілюстративний ряд скульптур з піску, каміння	По можливості
Пам'ятку з алгоритмом технологічного процесу створення роботи (мистецькі поради)	15 к-тів

<i>Таблиці і плакати</i>	
Техніка безпеки	1 к-т
Репродукції робіт скульпторів, керамістів, гончарів	По можливості

ЛІТЕРАТУРА

Рекомендована для педагогів

1. Галина Івашків, Декор української народної кераміки XVI – першої половини XX століть, Національна академія наук України, інститут народознавства, Львів, 2007 р.
2. Б.А. Шрамко, Бельское городище Скифской эпохи (город Гелон), Наукова думка, Киев, 1987 г.
3. А.А. Бобринский, Гончарные мастерские и горны Восточной Европы, Москва, 1986 г.
4. Лексикон Української орнаментики (іконографія, номінація, стилістика, типологія), реакція Вісника «АНТ», Київ
5. Б.А. Шрамко, В.В. Скирда, Рождение Харькова, Харьков, 2004 г.
6. Наталія Крутенко, Розповіді про Кераміку, «Либідь», Київ, 2002 р.
7. Хоаким Чаврра, Техника работы на гончарном круге (уроки кераміки), Астрель АСТ, Москва, 2003 г., 64 с.
8. Хоаким Чаварра, Ручная лепка (уроки кераміки), Астрель АСТ, Москва, 2003 г., 64 с.
9. Л. М. Герус, Українська народна іграшка, Інститут народознавства НАН України, м. Львів, 2004 р.
10. Юрій Лащук, Покутська кераміка, видавництво «Українське народознавство», Опішне, 1998 р.
11. Пошивайло Ігор, Феноменологія гончарства, видавництво Державного музею – заповіднику в Опішному «Українське народознавство», 2000 р.
12. Метка Людмила, Гончарство Слобідської України в другій половині XIX – першій половині XX століття, ТОВ «АСМІ», Полтава, 2011 р.
13. Найден О.С., Українська народна лялька, Київ, «Стіло», 2007р.
14. Омел'яненко Л., «Опішнянська іграшка», Полтава, 2006р.
15. Погожева А.П., Антропоморфна пластика Трипілля, Новосибірськ, Наука, Сибірське відділення, 1983р
16. Лащук Ю.Ф., Народна кераміка Українських Карпат/Карпатська збірка: труди по вивченню народної культури Карпат та прилеглих до неї областей. – Москва, Наука, 1976р.
17. Грушевський Марко, Дитина у звичаях і віруваннях українського народу, Київ, "Либідь", 2006р., с.76
18. Пошивайло Олесь, Етнографія українського гончарства, Київ, Видавництво «Молодь», 1993р, 402с., с.219
19. Пошивайло Олесь, Ілюстрований словник народної гончарської термінології Лівобережної України, Опішне, Укр. Народознавство, 1993р.
20. Боголюбов Н. Лепка на заняттях в школьному кружку. — М.: Просвещение, 1979.
21. Легенький Ю. Г. Від ремесла до творчості. — К.: Час, 1990, - 152 с..
22. Петрашенко В. Слов'янська кераміка VIII-IX ст. правобережжя Середнього Подніпров'я. — К., 1992.
23. Рисцов В. При гончарному крузі. — К.: Молодь, 1987

24. Красноголовец О. С., Основи скульптури : [Навч. посіб.]. – К.: Знання, 2008 – 171 с.
25. Сиренко Л.І., Скиданова Л.Я., «Декоративне малювання у дитячому садку», Москва, 1991р.
26. «Від роду до роду», Л.М.Кудіна, «Торсинг», Харків, 2003р.
27. Коньшева Н.М., «Ліплення у початкових класах», Київ, 1985 р.
28. «Ліплення в дитячому садку», М.Ф.Дубовик, Київ, Видавництво «Радянська школа», 1968р.
29. Йозеф Ланг, Скульптура для начинающих и студентов художественных вузов, издательство «Внешсигма», Москва, 2000 г.
30. Хоаким Чаврра, Техника работы на гончарном круге (уроки керамики), Астрель АСТ, Москва, 2003 г., 64 с.
31. Чернова Е.В., Пластилиновые картины, серия «Город мастеров», издательство «Феникс», Ростов-на-Дону, 2006 г., 48 с.
32. Михайлова И., Лепим из соленого теста, «ЭКМО», Москва, 2004 г., 160 с.

ЛІТЕРАТУРА

Рекомендована для вихованців:

1. Галина Дайн, Детский народный календарь, Игрушка в культуре России, Хотьково, Сергиев Посад, 2010 г.
2. Джеки Эткин, Керамика для начинающих, Арт-родник, Европа, 2006 г.
3. Наталія Крутенко, Розповіді про Кераміку, «Либідь», Київ, 2002 р.
4. Цибульник Борис, Мої шляхи – дороги в гончарстві, Народне мистецтво, №1-2, 2000р., с.38-39
5. Воробьова І. А., Чудовий світ народного мистецтва. Опішнянський розпис, Харків, «Ранок», 2007р
6. Вакуленко Микола, Альбом, Опішне, Укр. народознавство, 2002р
7. Скребцова Т.О., Данильченко Л.А., «Мини-картини, панно, фото рамки из соленого теста», «Феникс», Ростов-на-Дону, 2008 г., 224 г.
8. Фото О. Фрейдман, Пластилінові фігурки тварин, «Видавництво СКІФ», Донецьк, 2009 г., 64 с.
9. Бедина М.В., Поделки и картины из природных материалов, издательство «Клуб семейного досуга», Харьков, Белгород, 2011 г.
10. «Містична глина», Смоленськ, 2001 р.
11. Шептуля А.Е, «Обереги своїми руками», «Ексмо», Москва, 2008р.

12. В. Мельник, «Український декоративний розпис на уроках образотворчого мистецтва», Тернопіль, «Підручники і посібники», 2003р.
13. Сиренко Л.І., Скиданова Л.Я., «Декоративне малювання у дитячому садку», Москва, 1991р.
14. «Від роду до роду», Л.М.Кудіна, «Торсинг», Харків, 2003р.